

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VII. Legationis cupiditas in Lotharingo. Querimoniae, quòd ea sibi non offeretur. Agitata à Legatis cum ipso & cum Caesaris Oratoribus de mansionis decreto. Morbus & obitus Seripandi. Breuis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.

CAPVT VII.

Legationis cupiditas in Lotharingo. Querimonia, quod ea sibi non offerretur. Agitata à Legatis cum ipso & cum Cæsaris Oratoribus de mansionis decreto. Morbus & obitus Seripandi. Breuis commemoratio eorum quæ laudabiliter ille gessit.

^a Arcana
notæ Gualte-
rij ad Bor-
rom. 8. Mart.

^b Litteræ
Gualterij ad
Borromæum
9. Martij
1563.

ANtequam nuntij de duobus additis Legatis peruenissent, actum fuerat Tridenti de hac futura electione ^a, quæ cum vnicus eligendus putaretur, alij Moronum, alij Cicalam prædicebant. Aduersus Moronum multa Lotharingus Gualterio retulerat, à Cæsare vituperata: de Cicala sinistram in se opinionem ostendebat, quippe haustam ex narrationibus quorundam Præfulum ob vulgaram famam, de qua supra diximus, quod Romæ illius operâ meliora consilia defererentur. Sed Gualterius prudenti solertiâ studuerat illum abducere ab ea persuasione, quod vtrius tandem haberetur electio, aduersum Lotharingi animum non offenderet. Ceterâ suæ hic hærebat sententiæ, oportere vt Pontifex Tridentum appropinquaret, Bononiam se conferens ^b, præsertim cum ad primi Legati mortem accessisset per eos dies grauissima secundi ægrotatio. Etenim, aiebat, frustra sperari successum prosperum, & alicuius momenti, de duobus Legatis qui supererant. Verum eiusmodi exceptiones, in Præsides bene valentes ab ipso iactatæ, & in eos Cardinales, qui facile suffici poterant demortuo, & ægroto si moreretur, non tantum tendebat ad alios submouendos, propiusque trahendum Pontificem, quantum ad seipsum promouendum, qui siue cupiditate gloriæ sibi comparandæ, siue studio Christianæ Reipublicæ opitulandi, auidissimè illius nauigij gubernaculum appetebat. Et quoniam ad id opus erat, vt in Pontifice abstergeretur suspicio de Principibus Lotharingo coniunctis, & de ipso Lotharingo, ad vtrumque sua cuncta argumenta conuertebat.

Quod spectabat ad Principes: ipse eum suis maximè intimis optimum animum testabatur in Cæsare; à quo, audiente se hæc verba fuisse prolata, narrauit Gualterio Archiepiscopus Senonensis: Si Pontifex vnum sibi oculum eruisset, illum à se benignè altero inspectum iri. Quod verò ad se spectabat, operosius rem vrgebat, vtpote voto suo maximè conducibilem. Et certè siue hoc accideret ex egregia fortitudine, siue ex summa religione; siue quia, sicuti

Gualte.

CAPVT

C

I

Gualterius scripsit ^c, mœstitia in animo Galli non diutius quam vnicâ nocte hospitium habet; siue quia vehemens animi affectio superueniens priorem extinguit, tantam alacritatem ille præferbat, quanta in rebus agendis numquam ante recens infortunium visâ fuerat. Cumque animum Synodi negotijs omnino intentum præ se gereret, significauit Gualterio ^d, in rem non esse Pontificis, consilium constituendi per se leges tam seueras; tamq; assiduas Aulæ correctiones multò minus à Principibus expeti. Nec fortassis existimaret Pontifex id opportunum, quasi libertatem sibi relinqueret angustias pro suo arbitratu postea relaxandi: semel enim ab eo sancitis austeris illis legibus, decreta singulis in regnis constitutum in consonantia, specioso titulo, quòd ea cum legibus Pontificijs conformarentur; nec postea earum abrogationem permissum iri: opportunius fore, si mitior emendatio auctoritate Concilij stabiliretur, cui omnes acquiescerent. Idem Vicecomiti insinuauerat; adieceratque ^e, nihil verendum esse Pontifici, ne per eam ipsius potestas coarctaretur; quippe quòd nullus Principum sibi persuadebat, nefas esse Pontifici sanctiones illas relaxare, cum ipse id expedire arbitrareretur. Sed de hoc ipso variè disserebat per consuetam illi varietatem & in affectionibus ^f & in dictis.

Ita conabatur Lotharingus eiusmodi sensus ostentare, quibus Pio spem faceret, gratos sibi fructus eum decerpturum ex præfectura, ad quam Cardinalis aspirabat. Cum autem id quòd maximè reluctabatur ipsius voto, esset Pontificis suspicio, per eos dies conqueri non cessabat, quòd nollet vniquam Pius sinistram opinionem deponere, perinde ac si Romanæ Aulæ perniciem ipse moliretur; idcirco Legatos nihil illi fidere Tridenti, nihil Pontificem ipsius Romæ administris. Iterùm verò eius aduentum Bononiam perurgebat, quasi cupidus ipsum habere spectatorem suorum operum, eorumque rectorem; tamen postea significaret, audire se ex litteris, quæ ad ipsum è Gallia superuenerant, aduentum illuc Pontificis haud acceptum futurum, quasi directum ad Synodi seruitutem. Quare vt is Principibus probaretur, opus esse, vt prius cum ipsis conueniret Pontifex de rebus gerendis: in quo suam ipse operam offerre tamquam singulare beneficium videbatur. Tandem Gualterio dixit, Rationem quamdam sibi suppeterè absoluedi intra mensem Concilij, sed non ante viginti dies eam à se patefieri posse: simul etiam Simonettæ spem ^g fecerat, se suosque Gallicos Præfules ad ea deuenturos, quibus Pontifici satisfaceret.

Interim arbitrabatur, propitiam auram studij plaususque communis,

1563.

^c Ad Borrom.

13 Martij

1563.

^d Litteræ

proximè ci-

tata.

^e Scriptum

Vicecomitis,

signatum

8 Martij

1563.

^f Ex plurimis

Gualterij lit-

teris.

^g Ex respon-

so Borrom.

ad Simonettâ

9. Martij

1563.

Historia
Concilij Tridentini
Lib. III.
Cap. VII.

1563.

h Duæ Lega-
torum ad
Borromæum
8. & 14. Mar-
tij 1563.

h Arcane no-
tæ Gualterij
ad Borrom.
14. & 17.
Martij 1563

munis, quâ ad Synodi regimen eueheretur, sibi afflatum iri, si palam fieret, conuentum post tam acerbis altercationes in ea conuenire quæ ipse excogitarat ac proposuerat. Eapropter à Legatis petijt^h, vt exponeretur Patrum sententijs Decretum mansionis, eâ formâ præcise, quâ illis à se traditum fuerat, omiſſis mutationibus se conscio postea appositis, sicut illi statuerant: cum autem illi se difficiles in hoc præberent, subdidit ille, aliter palam futurum, Synodum non esse liberam. Quare Legati, ex morbo Seripandi numero animoque diminuti, ne qua perturbatio ipsis tribueretur, responderunt, Quamuis rei propositæ ipsorum iudicium repugnet, quod scirent complures Præsulorum repugnatos, tamen quando ille affirmabat id opus esse, ne qua species exhiberetur læsæ in Concilio libertatis, se Decretum proposituros, sed tamquam Lotharingi decretum, non tamquam suum denuntiantes, etiam tum, si quid inde absurdi oriretur, se extra culpam futuros. Hinc ille letissimus, assensum in eo Legatorum illicò Cæsarianis aperuit. Hic verò alterius rei causâ Præsides adiere, auditâque ex illis dubitatione, ne ab ea propositione dissidium excitaretur, adeoque competâ ratione, quâ ad id impellebantur, affirmarunt, nihil ipsorum ac Cæsaris voluntati magis opponi, quàm argumentum quodcumque dissidiorum. Quare si quod illius periculum Legati prænoscerent, nullis conditionibus ad ipsum proponendum adducerentur: idque confestim Oratores Lotharingo retulere^h. Porro cum Antonius à Gualterio mitteretur ad Lotharingum, aliquid ea de re nuntiaturus, ille negotio prætermisso, vti mos est animis turbatione commotis, prosiliit in ardentem querelam: Opus fuisse, à suis familiaribus se doceri de Legatis, à Pontifice recens electis; Præsides verò, qui post aduentum tabellarij secum in cœtu fuerant, ne vno quidem nutu ipsum fuisse dignatos. Hinc à conditionum querimonijs ad rem ipsam, quæ magis illi dolebat, expostulandam progressus est; Magnam sibi videri iniuriam, quod Pontifex, cui plane competæ erant ipsius conditiones, & Cardinalis, & Principis, & de Ecclesia benemerentis, animum non induxisset ad offerendam illi Legationem, quam sine dubio ipse recusasset, illius oblatae honore satis contentus. Hunc esse occultum sensum illius dicti à se paulò antè prolati, Non posse ante diem vigesimum à se patefieri Pontifici excogitatam ab ipso rationem absoluendi feliciter intra mensem Concilij. Etenim cum ipse Oeniponte regressus, apud se statuisset Mannensem Abbatem ad Pontificem mittere, rationem illam à se excogitatam illi expositurum, postea supersedere decreuerat, cum

com.

complures Præsulum Oratorumque legationem ipsi auspicarentur, adeoque cauendum sibi esset, ne Mannensis missio eò tendere videretur.

1563.

5 Gualterius his ex Antinoro cognitis, confestim Lotharingum adiit, ipsum pacaturus, dixitque, Putare se duas causas suasisse Pontifici, ne ipsum in eo gradu collocaret. Alteram, ne Cardinali noceret apud Reginam, quæ illum ad Synodum miserat, ut illi tamquam ipsius minister, & Gallorum ductor assisteret, non tamquam Pontificis personam agens: alteram, ne se & Apostolicam Sedem ampliori fructu priuaret, quem è Cardinalis studio à se collectum in sperabat, dum ille eam auctoritatem fiduciamque apud suos, cunctosque Transalpinos sibi conseruaret, quam idem renunciatus Pontificis minister extemplò perdidisset. Sed ille his excusationibus minime acquiescebat, & querimonias prosequabatur tanto animi ardore, tantaque prolixitate sermonis, quantis uti solent cordati homines, cum offensæ acerbiter amplificant quò sibi satisfiat, non quò animi commotionem inutiliter patefaciant. Quare in suspicionem venit Gualterius, illum secundi etiam honoris cupidum: quando electio Moroni ob antiquitatem Purpuræ ipsi spem omnem primi honoris ademerat, aspirare loco Seripandi, qui eo planè die Synodo noui luctus argumentum præbuit.

6 Febris illum inuaserat in cœtu^k, qui octauo Martij habebatur; statimque incessit alios metus, ipsum verò dubitatio mortis suæ. Quapropter nihil ille cunctatus, ne vnã quidem horam omisit in ijs præparationibus è propinquo peragendis, quas è longinquo peregerat toto religiosissimæ vitæ curriculo. Eucharistiam sumpsit non detractis vestibus, nec in lecto decumbens, sicuti quidam, de ipsius valetudine magis solliciti, ipsum cohortabantur, sed^l indutus vestibus, & innixus genibus, dicens, Velle se hanc postremam veniam petere quàm maximè decenti formâ; & in vltimo digressu à Collegis, à Patribus, à familiaribus, multum tenerioris affectus, plurimum pietatis mouit. Vtraque hæc animorum commotio aucta est, dum ipse alteram in ijs qui aderant cohibere vellet; videns quippe complures præcipuos Præsules amicos suos complorantes, illis Apostoli verbis eos allocutus est: *Quare contristamini, quasi in vobis non sit spes?* In quam sententiam egregium Latine sermonem habuit, & eiusmodi, ut ipsius exemplaria prodierint, seueriori oculorum iudicio comprobata, siue quoniam tunc eloquentior homo est, cum magis ex animo loquitur, siue quoniam commoti affectus locutio instar ignis est, qui non solum acriùs vrit, sed clariùs

^k In Litteris Legatorum ad Borromæum 9. Martij vsque ad 17. & in alijs Vicecomitis, & Gualterij per eos dies.
^l Narratio citata Veneti Oratoris & litteræ Episcopi Tarulsi in firmo Iadrensi ad Cornelium 15. Martij 1563.

Ccc 3

lucet

Historia
Concilij Tridentini
Lib. III.
Cap. VII.

1563. lucet à natura profectus, quàm ab arte depictus. Cumque suffusus nescio quis illius aures pupugisset, quosdam suspicari de sincera in eo Fide, fortasse ob proprias illius opiniones de peccato Originali, ac de Iustificatione, ætate Pauli III. in Concilio ab eo prolatas, compluribus primarijs Theologis ad se conuocatis, recitatisque singularim coram ipsis nostræ Fidei articulis, iuravit per Deum, qui se statim iudicaturus erat, illis semper se firmissimè adhæsisse adensu cuiusuis dubitationis purissimo.

Scripandi periculum proximum, post Mantuani casum, incredibile est quo dolore ac terrore Synodum opleuerit, quasi irati sibi Cæli argumentum. Atque ne hæc iactura posterior, ubi Diuine voluntatis consilio, non tribueretur vitio, perinde ac prior artis humanæ verteretur, illi curando summâ sollicitudine adiecit animum Simon Pasqua^m Genuensis, Sarazanæ Episcopus, vir varijs disciplinis eximius, sed medicinâ præcellens, aded vt Vicecomes, paucis antè diebus admonens Borromæum exemplo Mantuani, quantum inferat detrimenti medicorum imperitia, auctor illi fuerit, vt Romam alio prætextu Simonem acciret, quò valetudini iam malè affectæ Pontificis operam daret. Nec reticero ad pleniorè huiusce viri notitiam, illum ante acceptas infulas missum à sua Republica fuisse Oratorem ad Philippum Regem, & post exitum Concilij summo gradu, sed paucos menses cohonestatum. Sed quidquid diligentia & à Pasqua & ab alijs adhibitum est, nihil profuit, ne post alternas grauis timoris & leuis spei vices die 17. Marty egregius ille vir occumberet.

Natales ille habuerat in vrbe Neapoli ex nobili familia ante septuaginta annos, quinquaginta sex habitum Eremitarum S. Augustini gesserat, ab eo susceptum, dum illum Ordinem moderabatur Ægidius Viterbiensis, ipse quoque eruditissimus Cardinalis. Hic statim optimam iuuenis indolem agnouit, & ex ea bene culta fructus decerpfit. Cum Scripandus parem ingenio linguam obtineret, non eloquentiâ minùs excelluit, quàm scientiâ. A Paulo III. Ordinis Vicarius Generalis electus est, & ab Ordine postea Generalis Magister. Adijt, ad agenda patriæ suæ negotia missus, Carolus Quintus, qui non ob alias preces, nisi promeritorum ipsius, illum nominauit, & inuitum adegit ad Archiepiscopatum Salernitanum. Postea Pius IV. eiusdem capiti Púrpuram imposuit, potius ad nouos labores adijciendos, quàm ad susceptos remunerandos, cum illum iusserit desudare in perducendo ad exitum Legati auctoritate Concilium illud, cuius primordijs plurimum

m Vide Ciacconum, & Vghellum in Italia sacra de Ecclesia Sarazanensi epist. 55. n. 4. Martij 1563.

lucis ac fulcimenti sub Paulo III. attulerat Generalis Magistri conditione. Hs quæ ille in utroque statu ibi egerit sapientiâ, consilio, studio & exemplo, nostra historia pluribus in locis scater. Possimus in animum inducere, ipsûm à fortuna male habitum, quippe denegante perfectum ab eo conspici ædificium illud, cuius idem tam præcipuus architectus extiterat, si fugeret è memoria, veram fortunam Deum esse, atque animis virtute præditis non auferri, sed augeri voluptatem ob res prosperas Religionis in terris, cum ipsis ea licet è cælo spectare.

CAPVT VIII.

Armorum tumultus Tridenti inter varias Nationes, agrè tandem sedati. Cæsaris litteræ ad Præsides, & ad Pontificem, & quatuor ipsius postulata. Alteræ ipsius ad eundem litteræ arcana; & Pontificis ad utraque responsum.

AD augendum Legatorum angorem ex duplici morte, alterâ iam spectatâ, alterâ tunc tantummodò formidatâ suorum Collegarum primæ notæ, maximæque auctoritatis, togatis paulò antè certaminibus accesserant armata. Octauo^a Martij iurgium coortum fuerat inter complures famulos duorum Episcoporum, Galli & Hispani, in quo Gallus quidam lethalem plagam accepit: & rumor fuit (veraxne an pro more famæ, quæ fortunæ propitiæ aduersari solet) vim iniquius illatam illi fuisse, quippe quoddam plures Hispani in Gallum irruerant; adeoque quidam ex Italis accurrerunt, illum aut adiuturi, aut vindicaturi: hinc Hispani in Italicam nationem commoti, cœperunt quemcumque Italum, quem inermem offendissent, malè habere. Quare frequentes in rixas itum est, per quas non effusas, sed enutritas irâ atque odio, eò deuentum, vt ampliùs Præsules non auderent famulos extra domum mittere, nec etiam ipsi famuli prodire, siue audiendi Sacri, siue cœtus adeundi causâ, nouas semper turbas extimescentes, præfertim ob inductam consuetudinem conclamandi, *Italiam, & Hispaniam*, quod multitudini temerariæ ac leui prælij signum sonabat, quasi ex fidei studio in gentis suæ dignitatem. Conuentibus à Legatis dies aliquot intermissis, præcipuos interim Nationum Episcopos conuocarunt, quò pax componeretur; sed nihil peractum: & duodecimo Martij tantâ armatorum frequentia concursus est, vt conflictus potiùs quàm rixa videretur, multis aut occisis, aut vulnè-

^a Dux Legatorum ad Borrom. 15. Martij 1563. & Diarium 8. itis quo aliquid variat ob ea, quæ Legati narrant.